

İki İşi Bir Arada Yapabilir misiniz?

Beynimizin ilginç özelliklerinden birini keşfetmeye ne dersiniz? Hem de eğlenceli bir oyunla. Aşağıdaki sözcükleri yüksek sesle ve hızlı okuyun. Hazır mısınız?

1, 2, 3... Başla!

**kırmızı mavi turuncu siyah
turuncu mavi yeşil kırmızı
mavi siyah yeşil kırmızı
turuncu mavi kırmızı yeşil
siyah turuncu kırmızı mavi
yeşil kırmızı mavi siyah**

Çok basit, değil mi? Şimdi de aşağıdaki sözcüklerin renklerini söyleyin. Yine hızlı olmaya çalışın. Dikkat edin sözcüğü okumayacak, sözcüklerin rengini söyleyeceksiniz!

Haydi... Başla!

**kırmızı mavi turuncu siyah
turuncu mavi yeşil kırmızı
mavi siyah yeşil kırmızı
turuncu mavi kırmızı yeşil
siyah turuncu kırmızı mavi
yeşil kırmızı mavi siyah**

Ne oldu? Zorlandınız mı? Neden acaba? Son olarak da aşağıdaki anlamsız sözcüklerin rengini söyleyin.

Başla!

**ngf mnbm şpfşü skhk
hnım dgfg kdsb bknbi
bvfdt tkto lpğj nbçö
adsk übğ klgo bcmvb
zjdk lduf mvui şlçön
pyutr jiop bhyuk dcçlk**

Bu kez daha kolay oldu, değil mi? Tüm bu yaşadıklarınızı düşünün. Birincisinde sözcükleri kolayca okudunuz. Bunu yapmak için okuma yazma bilmek yeterli. İkincisindeyse sanki diliniz tutuldu. Dikkat ettiyseniz bir yanıltmaca var. Sizden renk adlarını belirten sözcüklerin renklerini söylemenizi istedik. Açıklaması bile zor! Örneğin, "kırmızı" sözcüğü mavi renkle, mavi sözcüğü yeşil renkle yazılıydı. Bu, bilerek yapıldı. Beyninizi şaşırtmak için. Çünkü beynin farklı tip bilgileri işleyen özelleşmiş bölgeleri var. Siz, bir sözcüğü okurken beyninizdeki bir bölge harfleri kodlayıp, bunlar bir araya geldiğinde oluşacak sözcüğün anlamını kavramaya çalıştı. Diğer bir bölgeyse renkleri çözümlemeye uğraştı. Bu iki bölgeden gelen mesajlar çarpışınca, beyniniz ikileme düştü. Kırmızı sözcüğünü okurken mavi rengi görünce bir çatışma oldu! Bilimadamlarına göre bu çok doğal. Son denemedeyseniz, anlamsız harfler yan yana dizildiğinde, renklerini söylemekte zorlanmadınız. Bunun nedenini siz söyleyin.

Bilimadamları, bu olayı "Stroop etkisi" olarak adlandırır. Çünkü yukarıda açıklamaya çalıştığımız etkiyi, 1930'lu yıllarda psikolog Ridley Stroop keşfetmiş. Şimdi de keşif sırası sizde... "Stroop etkisi" çocuklarda mı, yoksa yetişkinlerde mi; ya da kızlarda mı, erkeklerde mi daha çok görülüyor? Yoksa arada bir fark yok mu? İnceleyin. Arkadaşlarınızı, ailenizi bir güzel sınavın, bakalım iki işi bir arada yapabiliyorlar mı? Size bir de bilimsel proje konusu: Acaba Stroop etkisi başka duyular (örneğin, işitme) için de söz konusu mu?

Tuğba Can

kaynaklar
Scientific American Explorations, Sonbahar, 1999
www.pbs.org/saf/1302/teaching/teach2.pdf